

Godišnji izveštaj o radu Fondacije Centar za demokratiju za 2015. godinu

Beograd, januar 2016.

FCD 2015. U BROJKAMA

Izuzetno zanimljiva i uspešna 2015. godina za Centar za demokratiju, ali pre svega korisna za naše korisnike!

U 2015. godini Centar je:

- ✓ realizovao 7 projekata
- ✓ organizovao 1 nacionalnu konferenciju, 7 javnih debata, 10 radionica, 7 okruglih stolova, 2 treninga, sa oko 480 učesnika
- ✓ predsedavao radnom grupom za Poglavlje 2 i 19 u okviru Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji
- ✓ sproveo 2 istraživanja i ispitivanja stavova građana
- ✓ uređene su analize, preporuke i predlozi za unapređenje javnih politika i bolje ostvarivanje prava građana u 3 oblasti
- ✓ bio aktivан u 20 gradova u Srbiji
- ✓ dodelio male grantove za 4 lokalne organizacije
- ✓ okupio 3000 građana na direktnim akcijama širom Srbije
- ✓ ostvario nova partnerstva sa 5 organizacija i institucija
- ✓ na društvenim mrežama imao više od 15.000 pratilaca
- ✓ uradio 6 mobilnih aplikacija i web aplikacija za komunikaciju između građana i državnih institucija
- ✓ Imao više od 35 medijskih objava i reportaža
- ✓ Društvenim kampanjama poruke su stigle do 500 000 građana
- ✓ Objavio 9 publikacija
- ✓ Predstavnici Centra učestvovali su na više od 28 konferencija i javnih dogadjaja

Postignuća na nivou organizacije

Skupština osnivača i Upravni odbor

Dana 18.aprila 2015.godine održana je Skupština osnivača koja je odobrila izveštaj o radu Upravnog odbora i izabrala članove Upravnog odbora, generalnog sekretara i Nadzorni odbor.

Za predsednika Upravnog odbora izabran je prof.dr Dragoljub Mićunović, za potpredsednike Vida Ognjenović i prof.dr Momčilo Grubač, a za članove prof.dr Ksenija Petovar, prof.dr Sreten Vujović, prof. dr Vlastimir Matejić, prof.dr Dragan Domazet, adv. Slobodan Vučković, Ivana Stefanović, dr Ana Pešikan, dr Natalija Mićunović, prof.dr Milan Podunavac. Za Generalnog sekretara ponovo je izabrana Nataša Vučković.

Konstitutivna sednica Upravnog odbora u novom sazivu održana je 13.7.2015. godine. Upravni odbor razmatrao je plan rada i izveštaje o realizovanim kontaktima, a odobrio je finalnu verziju strateškog plana razvoja fondacije 2015-2017.

In memoriam

U 2015. godini Fondacija Centar za demokratiju izgubila je jednog od svojih osnivača, istaknutog pravnika i dragog prijatelja prof. dr Momčila Grubača. Pružajući nam podršku i nesebično se angažujući u radu FCD-a doprineo je izgradnji civilnog društva u celini, na čemu ćemo smo mu zahvalni.

Tokom 2015. godine Fondacija Centar za demokratiju (FCD) je započela sa sprovođenjem ranije definisanog strateškog plana razvoja organizacije za period 2015-2017. godina. Ovaj krovni dokument usmerio je sve druge aktivnosti FCD-a u 2015. godini.

Misiju Fondacije smo uskladili sa promenama u okruženju i dostignutim rezultatima:

Ohrabrujemo i pokrećemo građane na izgradnju demokratskog i solidarnog društva, unapređujemo ekonomski, socijalni i kulturni prava i borimo se za odgovorne i efikasne institucije kroz istraživanje, obrazovanje i javni dijalog.

Naši ciljevi su:

- Razvoj i primena demokratskih, građanskih evropskih vrednosti u Srbiji
- Ustavljanje vladavine prava u Srbiji
- Unapređivanje i zaštita ljudskih i građanskih prava
- Poštovanje ekonomskih i socijalnih prava i jačanje društvene solidarnosti
- Učešće civilnog društva u kreiranju i sprovođenju reformi

- Pristupanje Srbije Evropskoj uniji
- Stvaranje demokratske političke kulture, tolerancije i dijaloga
- Uspostavljanje tržišne konkurenčije uz razvoj socijalno odgovorne države

Odnosi sa javnošću

Vidljivost je kao i uvek jedan od naših prioriteta kako bi naše poruke i naši "proizvodi" bili što vidljiviji javnosti i građanima i kako bismo proizveli promenu u našem okruženju. Na kraju 2014. godine izradili smo novu internet prezentaciju FCD-a, koja nam je u 2015. godini poslužila kao glavni alat za plasiranje sadržaja, zajedno sa aktivnostima na društvenim mrežama. Takođe, dobra prezentacija na ovim portalima pokazala se i kroz ostvarivanje kontakata sa organizacijama civilnog društva iz regionala i EU koje su izrazile želju za razmatranjem uspostavljanja saradnje na projektnom nivou.

Kroz različite projekte održali smo više otvorenih debata, okruglih stolova i panela na nacionalnom, regionalnom i lokalnom nivou na kojima smo postavljali teme za diskusije iz svog domena rada upoznavajući javnost sa svojim aktivnostima i mogućnostima za unapređenje života građana u pojedinim oblastima. Takođe, kroz direktnе akcije i direktni kontakt sa građanima došli smo u neposredan kontakt sa krajnjim korisnicima programa koje sprovodimo i promena za koje se zalažemo.

Medijska pokrivenost aktivnosti Fondacije bila je izuzetno raznolika tokom 2015. Godine jer smo dalje razvili aktivnosti na socijalnim mrežama, a aktuelnost i zanimljivost tema omogućili su nam da za većinu naših događaja osiguramo dobro praćenje tradicionalnih medija. Tako je, na primer, kampanja sprovedena u okviru projekta "Promocija alternativnih krivičnih sankcija i mera restorativne pravde" podstakla gostovanja naših predstavnika na: Studio B, N1, RTV Kragujevac, TV Zona +, TV Leskovac, TV 4s, K1, Radio Lekovac, Jug media, Jugpress, TV MT, TV Belami, Radio Zrenjanin, TV Kanal 9 Kragujevac. Mediji su izveštavali o počektu implementacije projekta "Ka jasnim kriterijumima za zapošljavanje u javnom sektoru - Zaustavimo političko zapošljavanje", kao i sa okruglih stolova održanih u Kraljevu, Kragujevcu i Kikindi.

Serija javnih debata kroz "Demokratski politički forum" obezbeđuje nam kontinuiranu vidljivost i praćenje naših tema. Emitovanje sažetka svake debate, pa i višestruko repriziranje mnogih od njih, na TVB92 Info ovim debatama je dalo veliku publiku čiji su komentari, u vidu primljenog "feedback-a" bili jako pozitivni, posebno u svetlu smanjene slobode medija.

Objavljene publikacije i istraživanja

Tokom 2015. godine Fondacija Centar za demokratiju je nastavila sa izdavačkom delatnošću. Ovim putem nastojimo da utičemo na donosioce odluka kako bi što objektivnije sagledali potrebe građana na koje bi trebalo odgovoriti, kao i aktuelne trendove u oblastima ljudskih prava, reforme javne uprave i evropskih

integracija. Takođe, putem izdavanja publikacija i istraživanja nastojimo da upoznamo druge važne aktere sa svojim aktivnostima i ciljevima za koje se zalažemo, kao i da ih animiramo da se zajedno sa nama uključe u zagovaranje željenih promena.

U okviru projekta „Promocija alternativnih krivičnih sankcija i mera restorativne pravde“ izradili smo istraživanje „Stavovi građana i stručnjaka o alternativnim sankcijama i restorativnoj pravdi“, čiji su autori Sanja Ćopić, Una Radovanović i Bejan Saćiri. Istraživanje je sprovedeno u Beogradu, Nišu, Kragujevcu, Leskovcu i Zrenjaninu i pokazalo je da je neophodno unaprediti postojeće pozitivne propise, jačati institucionalni okvir za primenu alternativnih sankcija i restorativne pravde, podizati svest građana o alternativnim sankcijama i restorativnoj pravdi, kao i uspostaviti mehanizam za praćenje i evaluaciju primene alternativnih sankcija na osnovu kojeg bi se mogli kreirati pravci daljeg razvoja restorativne pravde.

U okviru istog projekta izdali smo i publikaciju „Promocija alternativnih krivičnih sankcija i mera restorativne pravde – izveštaj i preporuke“, autorki prof. dr Nataša Mrvić Petrović i prof. dr Slađana Jovanović. Najvažniji nalazi ove publikacije jesu da je: (1) potreban razvoj sistema alternativnih krivičnih sankcija i mera restorativne pravde; (2) potrebno olakšati uslove za izricanje alternativnih sankcija i mera restorativne pravde, kao i ojačati poziciju žrtve u ovom procesu; (3) potrebno učiniti određene izmene i dopune Zakona o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivično-pravnoj zaštiti maloletnih lica; (4) potrebno raditi konstantno na podizanju svesti građana i stručnjaka o prednostima primene alternativnih krivičnih sankcija i mehanizama restorativne pravde.

U okviru projekta „Smanjenje rada na crno kroz umrežavanje institucija i transparentniji rad inspekcije rada“ FCD je izdao publikaciju „Informacioni sistem za potrebe Inspektorata za rad“, čiji su autori Miloš Savić, Ksenija Petovar, Milena Vujović i Nataša Nikolić. Ovom publikacijom predstavili smo rešenje čijom implementacijom bi se Inspektorat za rad uvezao sa svim drugim institucijama koje mogu pomoći u identifikovanju i suzbijanju rada na crno, čime bi se rad samog Inspektorata za rad učinio efikasnijim. Nalaze iz publikacije podržali su predstavnici samog Inspektorata za rad, kao i drugih relevantnih institucija i organizacija civilnog društva i biće konsultovani u procesu informacionog umrežavanja svih inspekcija koje sprovodi USAID – BEP.

U okviru projekta „Doprinos lokalnih samouprava pristupnim pregovorima Srbije sa EU“ FCD je izdao zbornik radova „Lokalne samouprave i pristupni pregovori“, gde su objavljeni autorski tekstovi prof. dr Tanje Miščević, prof. dr Dejana Filipovića, prof. dr Ksenije Petovar, dr Marije Nikolić, Ognjena Mirića, Dragana Spirića, Bojane Ružić, Milene Vujović. Prezentacija zbornika radova naišla je na zainteresovanost drugih organizacija civilnog društva, ali i Ministarstva za državnu upravu i lokalnu samoupravu, Pregovaračkog tima, Kancelarije za saradnju sa civilnim društvom i drugih institucija.

Kroz projekt „Demokratski politički forum“ izdali smo 3 biltena sa debata održanih u drugoj polovini godine, koji su naišli na dobar prijem. To nas je navelo na razmišljanje o formiranju redakcije koja bi se ovime bavila kontinuirano, a čiji bi članovi mogli biti angažovani kroz volonterski program.

Donatori i saradnja sa partnerima

Tokom 2015. donatori Fondacije Centar za demokratiju bili su:

- Evropska komisija
- Delegacija EU u Srbiji
- Olof Palme Međunarodni Centar
- Solidar Suisse – Kalcelarija u Srbiji
- Fondacija za otvoreno društvo

Pored navedenih donatora, nastavili smo da održavamo i unapređujemo partnersku saradnju sa Fridrih Ebert Fondacijom implementirajući sa njima projekat Demokratski politički forum. Takođe, nastavili smo odličnu saradnju sa Evropskim pokretom u Srbiji kroz Nacionalni konvent o EU.

Među partnerskim organizacijama sa kojima smo projektno sarađivali u 2015. su Viktimološko društvo Srbije, Dokukino, Beogradski centar za ljudska prava, Inicijativa za lokalni razvoj (Kraljevo), Evropski pokret u Srbiji, Crta...

Umreženi smo delovali u okviru UN Global Compact, Foundation for European Progressive Studies (FEPS), SEKO, Nacionalni konvent za Evropsku uniju, uz sporazom o saradnji sa Kancelarijom za pridruživanje Evropskoj uniji.

Obnovljen program volonterske prakse

Takođe, obnovili smo program volontiranja koji je dodatno osnažio kapacitete FCD-a. Volonterski program je pokrenut u julu mesecu i prva generacija volontera bila je angažovana do kraja 2015. godine. Volonteri su imali priliku da steknu praktična znanja u kreiranju projekata, njihovoj implementaciji, koordinaciji sa partnerima, projektnom izveštavanju i osmišljavanju mogućih pratećih aktivnosti. Obzirom na izuzetno pozitivna iskustva, nastavićemo sa ovim programom i u 2016. godini.

Implementirani projekti i druge aktivnosti

1. Građani za reformu inspekcija

U partnerstvu sa Fondacijom „Dokukino“ pokrenuli smo još 2014. godine projekat „**Građani za reformu inspekcija**“ koji je podržala Evropska unija kroz Program podrške civilnom društву u Republici Srbiji. Projektom smo želeli smo da doprinesemo da građani i civilno društvo utiču na reformu javne uprave i, u okviru te reforme, na promenu sistema inspekcija u Srbiji.

Tokom projekta formirana je koalicija od šest organizacija civilnog društva. OCD su obučene da zagovaraju za reformu inspekcija i da nadziru sprovođenje reformi, njihova mreža je unapređena. Izrađeno je šest mobilnih aplikacija i web aplikacija za komunikaciju između građana i inspekcija. Izrađene aplikacije su: Zeleni ispektor, Prijavi, pokreni promeni, Inspektor građanina, Urbanda, Patroliram, Nevidljivi radnik. 12 stručnjaka u oblasti decentralizacije, reforme javne uprave, predstavnika skg i predstavnika medija, online aktivizma i infomacionih tehnologija, preneli su znanja i veštine članovima koalicije. U 5 gradova organizovane su direktnе akcije sa građanima. Osam radionica okupilo je 123 učesnika iz javnog, privatnog i civilnog sektora. Predstavnici civilnog sektora aktivno su učestvovali u debatama čiji rezultat su preporuke objavljenje u 500 primeraka i distribuirane donosiocima odluka. Četiri konferencije za medije su organizovane u 3 grada. Članak je objavljen u dnevnom listu Danas i na web portalima. 1000 lifleta je podeljeno građanima i relevantnim akterima (dve vrste lifleta po 500 komada) Izrađen je bilten kampanje i podeljen donosiocima odluka i svim učesnicima projektnih aktivnosti, 1000 komada. Urađeno je istraživanje o stavovima građana (5000 građana telefonski učestvovalo u anketi), studija štampana i distribuirana u 500 primeraka relevantnim akterima. Outdoor i indoor kampanja sprovedene je u 5 gradova u Srbiji (15 autobusa, 10 bilborda). Poslanicima NSRS poslato je 250 pisama sa preporukama i propratnim projektnim materijalom. Savetodavni odbor projekta okupio je 12 prominentnih ličnosti, eksperata u oblasti reforme javne uprave. Procenjeno je da smo kampanjom doprli do najmanje pola miliona građana, direktno i indirektno. 20 000 građana je informisano o kampanji putem internet kanala. 9106 interakcija na socijalnim mrežama, 59 pominjanja na twitteru.

2. „Ka jasnim kriterijumima za zapošljavanje u javnom sektoru - Zaustavimo političko zapošljavanje“

Projekat **”Zazustavimo političko zapošljavanje“** realizovali smo u partnerstvu sa *Beogradskim centrom za ljudska prava* i *Inicijativom za lokalni razvoj*, sa ciljem da doprinesemo borbi protiv korupcije kroz zagovaranje za vladavinu prava i za transparentnost u oblasti zapošljavanja u javnom sektoru i javnim kompanijama.

Regulatorni okvir i operativne prakse u javnom sektoru u vezi sa zapošljavanjem pratimo i o njima izveštavamo. Dve različite metodologije smo razvili i primenili na terenu u procesu monitoringa, kako na nacionalnom tako i na lokalnom nivou. (tri stručnjaka iz oblasti borbe protiv korupcije i tim istraživača sa katedre za metodologiju Fakultetu političkih nauka su autori dokumenata). Više od 50 intervjuva održano je na nacionalnom nivou sa ključnim akterima iz 10 institucija (prate se dokumenti kao što su Nacionalna strategija za borbu protiv korupcije, Akcioni planovi za poglavlje 23 i srodnii dokumenti). Na lokalnom

nivou održano je 144 intervjuva (u četiri grada, u 4 lokalne samouprave, 24 javnih preduzeća i 20 javnih ustanova) sa predstvincima menadžmenta, zaposlenih i predstavnika sindikata. Glavne institucije koje se bave ovom temom su redovno informisane o projektnim aktivnostima i od početka implementacije nekoliko sastanaka je organizованo (sa predstvincima iz AKAS koji su zaduženi za saradnju sa OCD i sa gospodinom Željkom Ožegovićem, državnim sekretarom MDULS koji je zadužen za reformu javne uprave/racionalizacija

javnog sektora).

Dodeljeni grantovi

Fondacija Centar za demokratiju je, u cilju osnaživanja organizacija civilnog društva u 2015. godini dodelila na konkursu 4 mala projektna granta. Ovi grantovi su bili tematski vezani za borbu protiv korupcije prilikom zapošljavanja, prateći projekat FCD-a **”Ka jasnim kriterijumima za zapošljavanje u javnom sektoru - Zaustavimo političko zapošljavanje“** i imali su za cilj da dodatno osnaže ovu našu inicijativu. To je bila prilika da dodelimo male grantove organizacijama koje se na lokalu bave borbot protiv korupcije (16 organizacija se prijavilo, 7 je ušlo u uži izbor i 4 organizacije su dobitile donaciju) Razvijen je celokupan aplikacioni set koji može biti primenjen u svim budućim akcijama/projektima prilikom dodeljivanja donacija. Proces je bio transparentan, jasan i nezavisan.

Grantove su dobitile perspektivne organizacije civilnog društva koje su se na ovaj način po prvi put upoznale i sa procedurama i pravilima Delegacije EU za implementaciju i izveštavanje čime su stekle neophodna znanja i veštine kako bi u budućnosti samostalno mogle da apliciraju za ta sredstava. Organizacije civilnog društva koje su dobitile projektne grantove su:

- Društvo za akademski razvoj (DAR)
- Mladi Takovskog kraja
- Institut za medije i različitosti
- Centar za razvoj demokratskog društva "Europolis"

Društvo za akademski razvoj sprovodi projekat "*Korupcija (ni)je opcija*" s ciljem da doprinesu smanjenju korupcije kroz zagovaranje mehanizma prijema mladih u političke partije, ali i kroz informisanje mladih o negativnim efektima stranačkog zapošljavanja, po društvo i pojedinca.

Mladi Takovskog kraja sprovode projekat "*Stranka (ni)je posao*" čiji je cilj podizanje svesti o važnosti problema korupcije prilikom zapošljavanja u javnom sektoru, utvrđivanje odgovornosti lokalnih aktera, povećanje učešća mladih u rešavanju problema zapošljavanja u javnom sektoru i podsticanje lokalnih funkcionera na diskusiju.

Institut za medije i različitosti sprovodi projekat "*Ka transparentnom visokom obrazovanju*" s ciljem da istraže postojanje partijskog zapošljavanja u visokom obrazovanju analizom postojećih procedura prilikom zapošljavanja nastavnog kadra na četiri fakulteta Univerziteta u Beogradu.

Centar za razvoj demokratskog društva „Europolis“ sprovodi projekat „*Ka transparentnim procedurama zapošljavanja u javnoj upravi*“ koji ima za cilj jačanje uloge i integriteta civilnog društva i medija u suzbijanju korupcije prilikom zapošljavanja u javnoj upravi u Novom Sadu kroz njihovo aktivno učešće u procesima praćenja sprovodenja politika u ovoj oblasti, primeni strategija i zakona i jačanjem saradnje sa ključnim akterima u ovoj oblasti.

Razvijen je mediji plan i strategija komunikacije. Organizovane su dve konferencije, povodom prezentacije projekta i potpisivanja projektnih ugovora sa grantistima (16 medija izveštavalo). Kampanja je u toku tokom cele akcije (online i medija, outdoor kampanja je planirana u januaru/februaru 2016.). Do sada, širokom upotrebom online platformi i društvenih medija doprli smo do 14.138 ljudi na FB i 5864 na Twitter-u.

U toku je izrada publikacije koja će predstaviti rezultate monitoringa, kako lokalnog tako i nacionalnog. Nacionalna konferencija planirana je za 26. februar 2016. godine.

3. „Promocija alternativnih krivičnih sankcija i mera restorativne pravde“

Fondacija Centar za demokratiju u partnerstvu sa Vlaktimološkim društvom Srbije realizovala je projekat "Promocija alternativnih krivičnih sankcija i mera restorativne pravde", s namerom da se utiče na proširenje primene alternativnih krivičnih sankcija i mera restorativne pravde u Republici Srbiji. Projekat je podržala Evropska unija kroz program „Evropski instrumenti za demokratiju i ljudska prava“.

Projekat „Promocija alternativnih krivičnih sankcija i mera restorativne pravde“ sproveden je u periodu jun 2014. – spetembar 2015. godine i predstavljao je jedan od pionirskih pokušaja FCD i VDS da se utiče na širu primenu alternativnih krivičnih sankcija i mera restorativnog karaktera u Republici Srbiji.

Tokom implementacije projekta sprovedene su sledeće aktivnosti:

- Istraživanje stavova građana i donosilaca odluka o alternativnim sankcijama i merama restorativne pravde
- Program namenjen osnaživanju organizacija civilnog društva u lokalnu kroz radionice
- Pilot programi za žrtve i osuđena lica
- Četiri okrugla stola u Zrenjaninu, Leskovcu, Kragujevcu i Nišu u cilju pokretanja javne debate o ovoj temi
- Nacionalna konferencija u Beogradu na kojoj su predstavljene dobre EU prakse i postavljen osnov za unapređenje pravnog okvira u ovoj oblasti
- Medijske aktivnosti i kampanja javnog zagovaranja

Tokom sprovođenja aktivnosti na projektu je obezbeđen visok nivo stručnosti u svim njegovim fazama, stoga su eminentni stručnjaci i praktičari iz oblasti krivičnog prava i oblasti alternativnih sankcija bili uključeni u većinu naših aktivnosti.

U svojstvu istraživača, govornika i trenera na našem projektu su bili uključeni najistaknutiji predstavnici nacionalnih i lokalnih institucija, međunarodnih organizacija, akademske zajednice i nevladinih organizacija.

Aktivnost istraživanja obuhvatala je dve ciljne grupe: 1) građane u Beogradu, Nišu, Kragujevcu, Leskovcu i Zrenjaninu (300), koje su anketirali obučeni anketari, i 2) donosioce odluka (75) koji su intervjuisani putem upitnika. Rezultati istraživanja i predloga praktične politike/preporuka su, osim putem nacionalnih i lokalnih medija, predstavljeni i tokom nacionalne konferencije, okruglih stolova i pojedinačnih sastanaka sa predstvincima relevantnih nacionalnih institucija, nevladnim organizacijama, stručnjacima i predstvincima lokalnih samouprava.

Za organizacije civilnog društva organizovali smo dve jednodnevne radionice. Prva je organizovana na samom početku projekta, dok se druga oslanjala na rezultate istraživanja i zaključke proistekle sa okruglih stolova. Na radionicama su bili prisutni različiti relevantni predstavnici nacionalnih i lokalnih institucija, stručnjaci i praktičari u oblasti krivičnog prava, kao i predstavnici pojedinih nevladinih organizacija. Tokom dve jednodnevne radionice, učesnicima je predstavljeno trenutno stanje u Srbiji u pogledu alternativnih sankcija, načini sprovođenja alternativnih sankcija, perspektive alternativnih sankcije i mera restorativnog karaktera sa stanovišta zaštite ljudskih prava, kao i dobra praksa EU. Tokom radionica učesnici su imali priliku da diskutuju o rezultatima istraživanja, kao i da, uzimajući u obzir stečeno znanje tokom radionica, formulisu preporuke sa stanovišta nevladinih organizacija koje su/ ili bi mogле da se bave temom alternativnih sankcija.

Razmena iskustava sa nevladinim organizacijama iz EU koje se bave alternativnim sankcijama i restorativnom pravdom – „Circles of support and accountability“ iz Bugarske i „UK Mediation“ iz Velike Britanije ogledala se kroz njihovo učešće na završnoj konferenciji u Beogradu, na kojoj su prezentovali svoja dosadašnja iskustva i dobru praksu imajući u vidu primenu restorativne pravde i alternativnih sankcija.

Tokom implementacije projekta pilotirana su dva pilot programa - jedan za žrtve i jedan za zatvorenice (ženski zatvor u Požarevcu). Podrška žrtvama je pružena kroz VDS info servis kao i direktnim razgovorima u kancelariji VDS-a, putem e-maila ili odgovaranjem na pitanja postavljenih na VDS i FCD web sajtovima. Informacije su pružene i kroz informativne brošure, koje su deljene tokom uličnih akcija i postavljene na sajtovima FCD i VDS. Podršku žrtvama su pružale osobe obučene za rad sa žrtvama i znanjem o restorativnoj pravdi i medijaciji. VDS iskustvo poslužilo je za kreiranje programa za zatvorenice, koji je sproveden putem 8 radionica održanih u Kaznenopopopravnom zavodu za žene u Požarevcu. Ovo je u našoj zemlji prvi program za zatvorenike u koji su uključeni principi restorativne pravde. Program se može lako replicirati, odnosno sprovoditi u drugim zatvorima.

Kampanja za podizanje svesti je sprovedena na nacionalnom i lokalnom nivou, a tokom nje su korišćeni svi ključni kanali komunikacije. Vizuelni identitet i glavna poruka (slogan) su projektovani tako da doprinesu podizanju svesti šire javnosti o značaju alternativnih sankcija. Kampanja je uključivala besplatne i plaćene alate kako bi se postigao najveći efekat. Takođe, tokom projekta je bila omogućena direktna komunikacija sa građanima putem direktnih uličnih akcija i on-line, putem društvenih mreža.

Lokalni okrugli stolovi su uključivali predstavnike svih relevantnih sektora u lokalnoj zajednici kako bi se razgovaralo o primeni zakona, efikasnosti lokalnih aktera i mogućnostima za primenu i praćenje alternativnih sankcija. Ove aktivnosti su privukle značajnu medijsku pažnju koja je doprinela podizanju svesti u vezi sa glavnim pitanjima o kojima se raspravljalo među najrelevantnijim akterima.

Formulaciji preporuka se pristupilo na osnovu sprovedenog istraživanja, radionica sa nevladinim organizacijama, zaključaka sa lokalnih okruglih stolova, analize drugih istraživanja u relevantnim

oblastima, zaključaka i rezultata srodnih projekata. Na završnoj konferenciji nacrt preporuka je predstavljen i diskutovan sa najrelevantnijim sagovornicima na nacionalnom nivou, i na osnovu zaključaka sa konferencije tim eksperata je izradio finalnu verziju preporuka.

Javno zastupanje vršeno je u skladu sa našom uobičajenom praksom, targetiranjem donosilaca odluka, kao što su poslanici, vladini zvaničnici, urednici novina, stručnjaci i nevladine organizacije, putem slanja pisama i saopštenja, održavanjem radionica, organizacijom konferencija za štampu i putem medija.

Tokom trajanja projekta kroz različite aktivnosti uspeli smo da zainteresujemo šиру javnost i sve relevantne sagovornike za ovu temu.

Takođe, za nastavak bavljenja ovom temom od izuzetnog značaja je saradnja koju smo ostvarili sa organizacijama civilnog društva iz EU – “Mediation UK” iz Velike Britanije i “Circles of Support” and accountability iz Bugarske, kao i sa Delegacijom Evropske Unije u Srbiji, Upravom za izvršenje krivičnih sankcija Ministarstva pravde Republike Srbije, Misijom OEBS- a u Srbiji – Timom za reformu zatvora, predstavnicima UNICEF-a u Srbiji, Službom Zaštitnika građana, Kazneno popravnim zavodom za žene u Požarevcu, osnovnim, višim i apelacionim sudovima iz Beograda, Kragujevca, Zrenjanina, Leskovca, Novog Sada i Niša, osnovnim i višim tužilaštvoima, prekršajnim sudovima, centrima za socijalni rad, i povereničkim službama iz istih gradova, stručnjacima u oblasti krivičnog prava iz Instituta za uporedno pravo, profesorima krivičnog prava sa Pravnog fakulteta Univerziteta Union u Beogradu, Beogradskim Centrom za ljudska prava, Odborom za ljudska prava iz Leskovca, Centrom za ljudska prava iz Niša, Edukacionim centrom iz Leskovca, Centrom za razvoj građanskog društva Protecta iz Niša, Centrom za prevenciju kriminala i postpenalnu pomoć Neostart iz Beograda, Udruženjem Zajedno zajedno iz Beograda, Zrenjaninskim edukativnim centrom, Alternativnim krugom i Oazom sigurnosti iz Kragujevca, i ostalim relevantnim sagovornicima na ovu temu.

Projekat je realizovan u okviru programa Evropske unije „Evropski instrument za demokratiju i ljudska prava“.

4. Doprinos lokalnih samouprava pristupnim pregovorima Srbije sa EU

Fondacija Centar za demokratiju je u 2015. godini realizovala projekat „**Doprinos lokalnih samouprava pristupnim pregovorima Srbije sa EU**“. Ovaj projekat je nastavak rada Fondacije na uvođenju evropskih vrednosti i standarda u lokalne zajednice, na čemu istrajavamo od 2006. godine. Cilj projekta je bio da (1) podignemo kapacitete i nivo znanja ključnih lokalnih aktera na temu pristupnih pregovora; (2) osposobimo lokalne aktere za aktivnije učestvovanje u definisanju prioriteta lokalnih zajednica u reformskom procesu pristupanja EU; (3) informišemo lokalne zajednice o procesu pristupanja EU.

Fondacija Centar za demokratiju uz podršku Olof Palme Međunarodnog Centra je u 2015. godini implementirala projekat „Doprinos lokalnih samouprava pristupnim pregovorima Srbije sa EU“. Ovaj projekat je nastavak rada Fondacije na uvođenju evropskih vrednosti i standarda u lokalne zajednice, na čemu istrajavamo od 2006. godine.

Cilj projekta je bio da (1) podignemo kapacitete i nivo znanja ključnih lokalnih aktera na temu pristupnih pregovora; (2) osposobimo lokalne aktere za aktivnije učestvovanje u definisanju prioriteta lokalnih zajednica u reformskom procesu pristupanja EU; (3) informišemo lokalne zajednice o procesu pristupanja EU.

Imajući ove ciljeve u vidu stupili smo u kontakt sa više od 30 opština i gradova sa teritorije centralne Srbije, od kojih je 19 izrazilo spremnost da direktno uzme učešća u projektnim aktivnostima prijavljivanjem 68 predstavnika iz lokalnih sredina.

Za njih smo organizovali dve trening sesije na kojima su imali priliku da steknu znanja o važnosti uključenosti jedinica lokalnih samouprava u pristupne pregovore, mehanizmima za njihovo uključivanje i kanalima komunikacije, načinima za identifikovanje potreba u lokalnim zajednicama i kreiranju partnerstava sa drugim važnim akterima. Takođe, ukazali smo im na nove poslove za jedinice lokalnih samouprava koji će proisteći iz približavanja EU u oblasti zaštite životne sredine, zapošljavanja i socijalne politike, strateškog planiranja razvoja lokalnih zajednica i sprečavanja korupcije na lokalnu. Zbog ograničenosti raspoloživih resursa bili smo prinuđeni da izvršimo selekciju učesnika tako da su na trening sesijama učešće uzeli predstavnici 9 opština i gradova.

Paralelno sa tim radili smo na izradi zbornika radova “Lokalne samouprave i pristupni pregovori”. Izradom ovog zbornika radova smo želeli da jedinicama lokalnih samouprava obezbedimo alat kojim će moći da se služe kako bi učinkovitije i efikasnije mogle da uzmu učešća u pretpripravnim pregovorima Srbije sa EU. U 7 autorskih tekstova obradili smo konkretnе teme vezane za problematiku pristupnih pregovora, a direktno se odnose na lokalni nivo. Uzeli smo na neophodne reforme na lokalnom, ali i na nacionalnom nivou, kako bi se obezbedilo da sredstva koja su sada na raspolaganju za reformu budu iskorišćena u punoj meri i najsvršishodnije. Između ostalih, autori tekstova u zborniku radova bili su prof. dr Tanja Miščević ispred Pregovaračkog tima za

vođenje pregovora o pristupanju Republike Srbije Evropskoj uniji, prof. dr Dejan Filipović sa Geografskog fakulteta, Dejan Spirić ispred Komisije za finansiranje JLS, prof. dr Ksenija Petovar i dr Marija Nikolić, kao i zaposleni u Fondaciji sa iskustvom u specifičnim oblastima.

Organizovali smo i 3 okrugla stola u Kraljevu, Kragujevcu i Paraćinu na kojima je učešća uzelo preko 60 učesnika. Prezentovali smo im pomenuti zbornik radova i u prisustvu medija razgovarali o prioritetima razvoja lokalnih zajednica i važnosti uključivanja građana u kreiranje lokalnih razvojnih politika.

U Beogradu smo u decembru 2015. godine okupljanjem zainteresovanih organizacija civilnog društva i medija predstavili široj javnosti zbornik radova na konferenciji.

Projekat je podržala Evropska unija kroz program „Evropski instrumenti za demokratiju i ljudska prava“.

5. Demokratski politički forum

**Demokratski
Politički
Forum**
za **odgovorna** politička rešenja

« **Demokratski politički forum** » je dugogodišnji projekat koji Fondacija Centar za demokratiju sprovodi u saradnji sa Fridrih Ebert Fondacijom. Svrha projekta je da doprinese poboljšanju imidža politike u srpskom društvu kroz motivisanje političkih partija da prilagode svoje programe i aktivnosti glavnim pitanjima koja postavljaju građani, kroz ohrabrvanje građana da povećaju svoje učešće u političkom procesu i promociju političke kulture.

Fondacija Centar za demokratiju u saradnji sa Fridrih Ebert Fondacijom od 2007. godine sprovodi projekat Demokratski politički forum. Tokom 2015. godine organizovali smo sedam debata na sledeće teme:

1. Azilanti kao društveno-politički i međunarodni problem
2. Tradicija i geopolitički položaj kao determinante politike u Srbiji
3. Uloga kritičke javnosti u odbrani demokratskog poretku
4. Pristup pravdi i novo siromaštvo
5. Šta je presudno za reformu javne uprave: kvantitet ili kvalitet?
6. Iskušenja demokratije i strategija evropske levice s osvrtom na Srbiju
7. Medijsko spinovanje kao forma uzneniranja javnosti

Na debatama je učešća uzelo oko 150 učesnika. Gost uvodničar je, među ostalim stručnjacima i javnim ličnostima, bio i prof. dr Andreas Gros, predsednik Poslaničke grupe socijalističkih i socijaldemokratskih partija u Parlamentarnoj skupštini Saveta Evrope, na debati „Iskušenja demokratije i strategija evropske levice s osvrtom na Srbiju“. Okupili smo predstavnike republičkih, pokrajinskih i lokalnih institucija, organizacija civilnog društva i aktivističkih grupa građana, akademske zajednice i medije.

Praktično svaka debata bila je pokrivena medijskim izveštajima. Izašlo je više od 30 reportaža sa naših debata tokom 2015. godine. Takođe, nastavili smo sa medijskom prezentacijom najinteresantnijih delova debata na TV B92 Info. Pored garantovana 3 termina emitovanja, debate su često reprizirane i u dodatnim terminima jer su odabrane teme bile aktuelne u dužem periodu tokom godine pa je njihov kvalitet prepoznat i od strane informativne redakcije TV B92.

Takođe, u želji da osvežimo i dodatno aktuelizujemo projekat Demokratski politički forum održali smo i dva sastanka strateškog planiranja budućnosti projekta s ciljem da osmislimo inovacije koje će obezbediti održivost. Identifikovali smo nekoliko potreba i shodno njima razmotrili mogućnosti za izmenu. Pre svega, debate želimo dodatno da otvorimo za učesnike. Ovo nameravamo da postignemo izmenom formata samih debata organizovanjem pojedinih diskusija u novom prostoru koji će biti manje formalan, čime želimo da postignemo prijateljsku atmosferu među učesnicima i da ih time oslobođimo za diskusiju. Takođe, konstatovan je i problem nepokrivenosti putnih troškova za učesnike van Beograda. Debatama zbog toga preti opasnost od zatvaranja u uzak krug ljudi i nastojaćemo da u 2016. to prevaziđemo. S ciljem plasiranja sadržaja debata široj publici istražićemo i mogućnost emitovanja video materijala na lokalnim televizijama, kao i podizanje nove interaktivnije web platforme koja ne bi samo sadržala materijal sa debata, već i sama bila mesto na kom bi građani mogli da pokreću inicijative, diskutuju i daju predloge.

6. Smanjenje rada na crno kroz umrežavanje institucija i transparentniji rad inspekcije rada

Fondacija Centar za demokratiju, u okviru trogodišnjeg programa "Dostojanstven rad" koji sprovodi « Solidar Suisse – Kancelarija u Srbiji », realizovala je projekat "**Smanjenje rada na crno kroz umrežavanje institucija i transparentniji rad inspekcije rada**", koji predstavlja nastavak projekta iz prethodne godine „Efikasnija uloga inspekcija rada u suzbijanju rada na crno“

Inspektorat za rad je usvojio preporuku FCD-a o uspostavljanju zasebne internet stranice iz predloga praktične politike "Srbija bez rada na crno – Unapređenje uloge Inspekcija rada u suzbijanju rada na crno". Internet stranica (podsjajt) Inspektorata za rad je pokrenuta 3. aprila 2015. na adresi <http://inspektoratrada.minrzs.gov.rs/cir/>.

Održan je grupni konsultativni sastanak na kome se razgovaralo o radnoj verziji i publikacije „Informacioni sistem za potrebe Inspektorata za rad“. Na sastanku su prisustvovali predstavnici Inspektorata za rad, Direkcije za elektronsku upravu, Tržišne inspekcije Agencije za privredne registre, Nacionalne službe za zapošljavanje, Udruženja poslodavaca Srbije, USAID BEP projekta, Granskog sindikata građevine, industrije građevinskog materijala, drvine industrije i putne privrede „Nezavisnost“, Saveza samostalnih sindikata Srbije, Saveza samostalnih sindikata Novog Sada i opština, Međunarodne organizacije rada za Srbiju, Tima za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva, Prekršajnog suda u Beogradu, Uprave za bezbednost i zdravlje na radu i Udruženja građana Zajedno zajedno.

Proširena je mreža podrške za uspostavljenje informacionog sistema i zasebne internet stranice Inspektorat za rad. Uspostavljanje informacionog sistema podržali su: Unija poslodavaca Srbije, UGS Nezavisnost, Centar modernih veština, Udruženje za zdravlje i bezbednost na radu Srbije, Centar za dostoanstven rad, Udruženje za reviziju pristupačnosti, Fondacija Dokukino, Timočki klub, Udruženje Forum civilne akcije – FORCA, Udruženje građana Zajedno zajedno, Resurs centar Majdanpek, Centar za ljudska prava Niš, Protecta, ENECA (Economic Expert Community Association) iz Niša, Udruženje preduzetnica Artesa, Ženska inicijativa vojvodine-Živo, Osvit – Udruženje Romkinja i filijala Nacionalne službe za zapošljavanje u Nišu.

Pored ovih organizacija predstavnici institucija koji su učestvovali na konsultativnom sastanku (APR-a, Tržišne inspekcije, Direktorata za elektronsku upravu, Nacionalne službe za zapošljavanje i dr.) takođe su se složili da je ISIR potreban i podržali njegovo uspostavljanje. Stavovi učesnika na konsultativnom sastanku su detaljnije predstavljeni u Izveštaju sa konsultativnog sastanka (<http://www.centaronline.org/sr/dogadjaj/11564/izvestaj-sa-konsultativnog-sastanka-o-radnoj-verziji-publikacije-informacioni-sistem-za-potrebe-inspektorata-za-rad>)

Inspektorat za rad je takođe podržao uspostavljanje ISIR-a, stavovi Inspektorata za rad predstavljeni su u drugom poglavlju publikacije *Informacioni sistem za potrebe Inspektorata za rad*. Prema pisanim komentarima koje su nam dostavili iz Inspektorata za rad: „*Inspektorat za rad, kako navode prestavnici ove institucije, godinama unazad ukazuje na potrebu uvođenja ISIR-a u cilju efikasnijeg rada. Prema njihovim rečima, informacioni sistem bi omogućio brži i stalni pristup inspektora rada potrebnim podacima, lakšu i bržu komunikaciju sa drugim organima i inspekcijskim jedinicama, uspostavljanje baze podataka o izvršenim nadzorima, o stanju u oblasti rada kod kontrolisanih poslodavaca i visini rizika, na osnovu kojih će biti planirani budući nadzori. Prema mišljenju predstavnika Inspektorata za rad, ova unapređenja bi omogućila bolju pristupačnost inspekcije rada i zaposlenima i poslodavcima i obezbedila efikasnost informisanja građana o postupku i ishodu rešavanja njihovih zahteva. S obzirom na delokrug nadležnosti, u Inspektoratu smatraju da bi uvođenje jedinstvenog informacionog sistema bilo od izuzetnog značaja za njihov ukupan rad a ne samo za oblast kontrole radno pravnog statusa zaposlenih, odnosno suzbijanja rada „na crno”.*“¹

Objavljena je publikacija „*Informacioni sistem za potrebe Inspektorata za rad*“, čiji su autori Miloš Savić IT ekspert, Ksenija Petovar, Milena Vujović i Nataša Nikolić. Publikacija je dostupna na linku: <http://www.centaronline.org/userfiles/files/publikacije/fcd-isir.pdf>

7. Nacionalni konvent o Evropskoj uniji

Fondacija Centar za demokratiju u okviru Nacionalnog konventa o EU koordinira Radnu grupu XVII za poglavlja 2 – slobodno kretanje radnika i 19 – socijalna politika i zapošljavanju koja ima 29 članica.

Nacionalni konvent o Evropskoj uniji **9. aprila** obeležio je godišnjicu rada na plenarnom zasedanju u Narodnoj skupštini Republike Srbije. Predstavnica Fondacije Centar za demokratiju Bojana Ružić predstavila je dosadašnje rezultate rada, preporuke i zaključke Radne grupe XVII i najavila buduće aktivnosti.

Objavljena je **Knjiga preporuka Nacionalnog konventa o EU** koja je objedinila sve inpute koje su radne grupe do sada upućivale nadležnim ministarstvima i državnim organima. Bojana Ružić i Nataša Nikolić koautorke su ove publikacije.

Fondacija Centar za demokratiju (FCD) i članovi Radne grupe 17 Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji (RG) učestvovali su, na poziv Delegacije Evropske unije u Srbiji, **u aprilu ove godine u konsultacijama Delegacije sa civilnim društvom u procesu pripreme za pisanje Izveštaja o napretku za 2015. godinu.**

¹ Savić M., Petovar K. i dr. (2015): *Informacioni sistem za potrebe Inspektorata za rad*, Beograd, Fondacija Centar za demokratiju

Po objavi Izveštaja, **13. novembra održana je sednica RG**, a zaključci sednice i dodatni komentari koje su članice poslale u pisanoj formi uključeni su u detaljniju analizu koja je objavljena na sajtu. U izveštaju u vezi sa poglavljima 2 i 19 nalaze se zaključci na koje su FCD i RG ukazivali u konsultativnom procesu, ali i u drugim aktivnostima u okviru NKEU.

Sastanku su prisustvovali: **Sanja Paunović** (Savez samostalnih sindikata Srbije), **Nikolina Milić** (Beogradski centar za ljudska prava), **Zora Veselinović** (SSS Grada Novog Sada), **Ljiljana Tekić Gavrilov** (Zajedno zajedno), **Mirjana Pantelić** (Udruženje preduzeća za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje OSI RS), **Nadežda Satarić** (Amity), **Ljiljana Pavlović** (Udruženje poslodavaca Srbije), **Jovan Protić** (Međunarodna organizacija rada), **Nebojša Đurasović** (Prevent), **Kristina Vujić** (Praxis), **Ivana Lazarević i Nataša Dragojlović** (Evropski pokret u Srbiji), **Bojana Ružić, Milena Vujović i Tijana Kljajević** (Fondacija Centar za demokratiju) i drugi.

Saopštenje sa ove sednice preneli su mediji (Blic, Alo, Akter, Novi magazine, Opozionar, Tim za socijalno uključivanje i dr.)

U saradnji sa Pregovaračkim timom Vlade Republike Srbije i Timom za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva Vlade Republike Srbije organizovana je **otvorena sednica Radne grupe Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji (NKEU) koja prati pregovaračka poglavija 2 (Sloboda kretanja radnika) i 19 (Socijalna politika i zapošljavanje)**, u petak, 11. decembra 2015. u Narodnoj skupštini Republike Srbije.

Na skupu su predstavljeni ciljevi i mere "**Programa reformi politike zapošljavanja i socijalne politike**" (Employment and Social Reform Programme – ESRP). Tom prilikom okupili su se predstavnici javnog, civilnog i privatnog sektora.

Skup je otvorila **Bojana Ružić**, koordinatorka Radne grupe 17, ispred Fondacije centar za demokratiju. Uvodnu reč dali su **Frejk Janmat** – šef sektora za evropske integracije pri EU, **Ksenija Milenković**, v.d. direktorka kancelarije EU, **Nenad Ivanišević**, državni sekretar Ministarstva za rad, zapošljavanje, socijalna i boračka pitanja, kao i **Zoran Martinović** iz Nacionalne službe za zapošljavanje.

Stručan prikaz i osvrt dali su kreatori dokumenta: **Gordana Matković**, profesorka na Fakultetu za ekonomiju, finansije i administraciju u Beogradu, **Mihail Arandarenko**, profesor na Ekonomskom fakultetu u Beogradu, **Aleksandar Baucal**, profesor na Filozofskom fakultetu u Beogradu, **Snežana Simić**, profesorka na Medicinskom fakultetu u Beogradu, pod moderacijom novinarke **Ljubice Gojgić**.

U poslednjoj debati svoje stavove i mišljenja predstavili su ključni akteri za sprovođenje i praćenje efekata ovog dokumenta: **Žarko Šunderić**, menadžer Tima za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva, **Zoran Stojiljković**, član Pregovaračkog tima Vlade Republike Srbije, **Čedanka Andrić**, sekretarka Socijalno-ekonomskog saveta, **Dejana Kuzmić**, direktorka Odeljenja za međunarodnu saradnju Unije poslodavaca Srbije, **Bojana Jevtović**, koordinatorka SEKO za razvoj ljudskih resursa i društveni razvoj, Beogradska otvorena škola, kao i predstavnici i predstavnice sindikata.

Događaju su prisustvovali najrelevantniji predstavnici preko 60 državnih institucija, nevladinih organizacija, privrednog sektora, akademske zajednice, a posebno interesovanje iskazali su studenti Fakulteta političkih nauka, smera za socijalni rad i socijalnu politiku.

Saopštenje sa ovog događaja preneli su Tanjug i Blic.

Krajem decembra RG kontaktirao je Migracioni servis Nacionalne služba za zapošljavanje u cilju dalje saradnje.

8. Nedelja parlamentarizma

U okviru sedmodnevne manifestacije "[Nedelja parlamentarizma](#)", u četvrtak, 22. oktobra 2015. Fondacija Centar za demokratiju i Fondacija za razvoj parlamента organizovale su debatu "**Parlament nekad i sad**" u Zelenom salonu zgrade Narodne skupštine.

Debata je okupila kako sadašnje narodne poslanike, tako i narodne poslanike iz ranijih saziva Narodne skupštine od 1991. godine do danas.

Debata je mogla da se prati i na društvenim mrežama putem oznake #ImateRec.

9. SEKO

Kancelarija za evropske integracije je u martu 2011. godine uspostavila mehanizam konsultacija sa organizacijama civilnog društva (OCD) pod nazivom SEKO mehanizam. Sektorske organizacije civilnog društva (SEKO) je mehanizam saradnje civilnog društva i javnog sektora prilikom planiranja i korišćenja međunarodne razvojne pomoći. Jedna od SEKO mreža je HRSD SEKO koja obuhvata veliki broj oblasti i prati proces implementacije reformi koje se tiču obrazovanja, zapošljavanja, socijalnog uključivanja, zdravlja i mladih. Ova mreža je administrirana od strane konzorcijuma koji čine: Beogradska otvorena škola (vodeća organizacija), Beogradski fond za političku izuzetnost, Evropski pokret u Srbiji i Smart Kolektiv.

Koordinatorka HRSD SEKO Bojana Jevtović dala je predlog da se FCD uključi u konzorcijum ove grupe.